

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocialno glasilo.

Štev. 38.

V Ljubljani, v torek 17. septembra 1901.

Letnik VI.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne — Naročnina je za vse leto 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista.“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani. Stari trg štev. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Somišljeniki-volivci v mestih in trgih!

Dne 19. t. m. imate voliti poslance v deželni zbor kranjski.

Združite svoje glasove kakor en mož na protiliberalne kandidate, ki so:

1. Za Ljubljano:

Ivan Kregar,

päsar in načelnik okrajne bolniške blagajne v Ljubljani.

Karol Pollak,

tovarnar v Ljubljani.

2. Za Idrijo:

Mihael Arko,

dekan v Idriji.

3. Za Kranj in Loko:

Anton Koblar,

dekan v Kranju.

4. Za Tržič, Radoljico in Kamnik:

Franc Špendal,

župnik v Tržiču.

5. Za Novo Mesto, Višnjo goro, Črnomelj, Metliko, Kostanjevico in Krško:

Josip Košiček,

posestnik v Novem Mestu.

(samostalni kandidat neodvisnih dolenskih meščanov in obrtnikov.)

Somišljeniki! Ne idite le sami na volišče za te kandidate, temuč **agitujte tudi z vsemi silami zanje!**

Gre se za to, da se **neha bratomorni boj** in deželni zbor postane mesto mirnega, treznega dela za blagor volivcev!

Proč z liberalnimi hujskači, ki od prepira žive — možem resnega krščanskega in ljudskega dela gaz!

Protiliberalni kandidati v mestih in trgih.

S posebnim zadovoljstvom moramo priznati, da se je osrednji volivni odbor to pot oziral na vse protiliberalne struje v deželi. Že v kmetskih občinah se je osrednji volivni odbor držal tega zdravega načela. Z veseljem konstatujemo, da je mej pretekli četrtletki izvoljenimi kmetskimi poslanci tudi več mož, ki se smejo imenovati naravnost krščanski socialci. Jako lepo sliko vsega protiliberalnega življa v deželi pa postaje lista mestnih kandidatov. Zastopana je v njej stara narodna struja, struja složnega vsestranskega narodnega dela, v osebi g. Špendala. Odlični pristaš te struje je tudi g. dekan Koblar. Strogo krščansko socialno strujo zastopa gosp. Kregar. — Gotovo smemo tej struji tudi prištevati neodvisnega obrtnega kandidata gosp. Košičeka, vsaj blizo jej je gotovo. Strogo katoliško strujo zastopa g. Pollak. V osebi

g. Arkota pa vidimo krščanskega reprezentanta lokalnih, osobito delavskih interesov idrijskih.

Tako najde vsaka protiliberalna struja svoje reprezentante! Nadejati se je torej, da se vse protiliberalne struje oklenejo kakor en mož vseh protiliberalnih kandidatov in odresejo pri tej priliki — v prid velikemu boju proti sovražniku celega naroda, proti liberalizmu — vseh predsodkov! Proč s predsodki, proč s frazami, vsi v boj za vse struje poščenega narodnega in socialnega dela: **potem je zmaga prihodnji četrtletek zagotovljena!**

Liberalci zoper Kranj.

Čuj Kranj, kaj liberalci kanijo! Vest, ki se je spočetka le bojazljivo upala na dan — se je popolnoma obistinila. **Liberalci so Kranj izdali.** Najgorje izdajstvo je, kar se kuha od strani liberalcev proti Kranju, proti zvesto liberalnemu Kranju. **Tržiško železnico hočejo potegniti proti Lescam namesto na Kranj!** Baron Schwegel je ta načrt izdelal poleg njega je pa glavni komplotant državni poslanec kranjskega mesta dr. Ferjančič! Že pred tedni je ta vest bruhnila — liberalci so po svoji navadi tajili. Danes ni nobenega dvoma več. Vse je dogovorjeno — navedena družba bode zastavila svoje sile za črto, ki bi Kranj za večne čase izločila iz vseh železniških kombinacij. V stanu smo za svojo trditev vsak hip voditi dokaz resnice.

Tak nečuvven udarec preti toraj Kranju od liberalne stranke. Da se vso gorostasnost te nakanne prav spozna, treba nekoliko uvaževati sedanjí položaj Kranja glede železničnega vprašanja in pa bodočnost Kranja.

Desetletja zibal se je Kranj v nadi, da se zgradi železnica čez Ljubelj. Po tej železnici bi Kranj hipoma postal važna križna točka dveh železnic. Nepotrebno je danes dokazovati, kako velikanskega pomena bi to bilo za razvoj Kranja. Toda ljubeljska železnica je šla v zrak, Kranj je lepo nado izgubil. Liberalno zastopstvo kranjsko v državnem in v deželnem zboru ni niti mezinca ganilo v prilog Kranja in Tržiča. No, Kranj in Tržič sta udarce prebolela.

Jedina nada Kranja bila je sedaj normalnotirna lokalna železnica, ki bi vezala Kranj s Tržičem. Sicer le mrvica v primeri z onim, kar je izgubljeno — vender bolje, mnogo bolje kot nič! Toda tudi to je liberalcem preveč dobrote za Kranj. Nič! to je njihova parola. Ako pa se tržiška železnica ne potegne na Kranj, potem je sploh izključeno, da bi Kranj kdaj še kako drugo železnico videl, razun borne Rudolfove železnice. Brez primerne razvoja občil pa gospodarski razvoj mesta ni mogoč. Kranj ostane potem za veke v ozkih mejah svojega razvoja. To pa ravno hočejo liberalci! Kajti le v takih omejenih razmerah zamorejo uspevati in se rediti značaji, kakeršen je Ciril Pirc. Če priveje v Kranj kaj prostega dnha od zunanjega velikega sveta, po velikem prometu — potem je tudi hitro konec gospodarstvu tako neskončno omejene klike, kakor je ona, ki pod bičem malega barvarja Pirca strahuje nekda j tako ponosni Kranj!

Volilcem Kranja in Škotjeloke!

Zadnji „Gorenjec“ je Vam s svojega stališča predstavil kandidata obeh strank za deželni zbor ter Vas pozivlje, da vsi volite g. C. Pirca in ne g. dekana Koblarja.

C. g. Pirc trdi da bo on pred vsem delal za obe „življenski“ težnji mesta Kranja, o gosp. dekanu pa piše, da je že po svojem stanu in po svojih zvezah nezmožen, za Kranj kaj storiti.

Kar se tiče prvič kranjske gimnazije, je g. dekanu razevit iste gotovo bolj na srcu, nego g. Pirca. Dokazal je to s svojim dosedanjim delovanjem o katerem bi znal povedati marsikateri dijak in tudi meščan. Če bi g. Pirc in njegovi pristaši bili sploh zmožni, glede te točke mestu kaj koristiti, morali bi že davno izposlovati od vlade, da ista prevzame kurjavo. Toda ta točka še vedno ni rešena, vkljub liberalnemu mestnemu zastopu, v katerem ima prvo besedo ravno g. Pirc, vkljub liberalnemu deželnemu in državnemu zboru.

Glede druge „življenske“ točke Kranja, glede vodovoda, izigrava člankar g. Pavšlarja, rekši: g. Pavšlar je nešteto krat po gostilnah zagotavljal, „da iz Kokre po ceveh ne bo nikdar tekla voda v Kranj“; on je toraj nasprotnik tega vodovoda, in ker podpira izvolitev Koblarjevo, bo tudi ta moral biti proti temu vodovodu. — To je prazno besedičenje. Pred vsem je g. dekan od g. Pavšlarja ravno tako malo odvisen, kakor od g. Pirca, in narobe. Kar pa se tiče vodovodnega vprašanja mesta Kranja, je trditev, da je g. Pavšlar kar na slepo in v vsakem slučaju nasprotnik vodovoda iz Kokre, popolnoma neopravičena. Da je vodovod Kranju potreben, o tem je bil g. Pavšlar prej gotovo bolj prepričan, kakor g. Pirc in vsi njegovi somišljeniki. To priča dejstvo, da je ravno g. Pavšlar prvi sprožil misel o vodovodu, in kar je še več, ob enem tudi predložil na lastne troške izgotovljene načrte za vodovod in električno razsvetljava. Someščani! Upam si trditi, da bi Kranj že danes imel vodovod in električno razsvetljava, ako bi ne bila večina takratnega mestnega zastopa kar meni nič tebi nič načrtov zavržla, temveč jih vzela v pretres, izpremenila kar je bilo po sodbi stokovnjakov napačnega, ter takoj pričela z delom. Da se prepričaste o opravičenosti te trditve, v to svrhu si oglejmo zopet nekoliko oba načrta. Temelj Pavšlarjem načrtu je 54 konjskih sil, — ako se vodna moč pametno izrabi jih je 72 — katere ima mesto zagotovljene na Savi pri Majdičevem mlinu. — dvigniti. Talna voda pa se gotovo dobi na polju nad mestom. Da je talna voda dobra, dokaz za to Vam je ljubljanski vodovod, kateri preskbuje vso Ljubljano z dobro pitno vodo. Za črpanje te vode v reservoir bi se porabilo 16, k večjemu 20 konjskih sil; vse drugo bi bilo po dnevi za oddajo obrtnikom, po noči pa vseh 54 (oziroma 72) konjskih sil za električno razsvetljava. In vse to bi mesto stalo okoli 180.000 kron, svota katera bi se obrestovala in amortizirala ravno po dohodkih iz vodovoda in iz oddaje moči obrtnikom. To, da bi meščani morali nekoliko dni pogrešati vodo iz Save, ko bi se stavila turbina, to jih pač ne more plašiti, ker tudi sedaj morajo po več dni prebiti brez Savine vode za časa povodnji in v hudi zimi.

To je torej jedro Pavšlarjevega načrta. — Drugi načrt hoče preskrbeti z dobro studenčnico z Kokre naše mesto in še zraven celo vrsto vasij v kranjski okolici. Troški zanj so preračunjeni, ako smo prav poučeni, na 610.000 K. Te vsote za vodovod pa ne premorejo občine in Kranj; treba je torej deželne in državne podpore. Dežela je 25% ali 1/4 troškov že dovolila za slučaj da jih prevzame država 50% ali polovico. Toda država še do danes trdovratno molči, in naše vodovodno vprašanje se ne premakne z mesta. Ker pa si mestni zastop v tej zadevi ne zna pomagati, hoče zvaliti vso krivdo na svojem neuspehu na druge rame, in največ na g. Pavšlarja, kateremu pripisuje slepo, strastno in sebično nasprotovanje temu načrtu. — No g. Pavšlar nikakor ni tako zaslepljen sovražnik temu vodovodu, kakor so ga njegovi nasprotniki razupili, dasiravno ne taji, da se je večkrat izrazil, „da iz Kokre po ceveh ne bo nikdar tekla voda v Kranj“; do te trditve ga namreč ni privedla slepa strast in sebičnost, marveč prav tehtni razlogi in oziri na korist Kranja. G. Pavšlar namreč primerja oba načrta ter vidi veliko prednost prvega pred drugim.

Prednosti prvega: Po takoznanem Pavšlarjevem načrtu dobi mesto za 180.000 K vodovod in električno razsvetljavo s tem da izrabi svojih 54, oziroma 72 konjskih sil na Savi. Z dohodki iz vodovoda in električne razsvetljave se gornjih 180.000 K lahko obrestuje in v primeroma kratkem času amortizira; potem pa ima mesto iz obeh naprav prav lepe dohodke. Nadalje pa je v tem slučaju nad vodovodom mesto samo gospodar ter se mu ni bati, da bi radi njega prišlo s kakšno drugo občino ali vasjo v prepir, ali pa si moralo dati zapovedovati še od dežele in države! — In ta načrt se da izvesti v enem letu, ako mestni zastop razume koristi mesta in je voljan za iste — brez vseh ozirov na posameznike — delati!

Kakšen je pa temu nasproti drugi načrt?

Prvič se vodovod iz Kokre ne da izvesti v enem letu, temveč kakor kaže dosedanja skušnja, v najboljšem slučaju še-le po dolgi vrsti let. Drugič je pri vodovodu iz Kokre razven Kranja cela vrsta vasij, in prepiri s temi so v bodočnosti neizogibni, v katere se bodeta pomešavali še dežela in država. Tretjič pa je vsota 610.000 K za ta vodovod mnogo prenizka, in sicer radi tega, ker se je kopanje 10.000 za cevi cenilo mnogo prenizko, in ker v tej vsoti še ni vračunjena odškodnina prizadetim mlinarjem; razven tega pa firma, katera je ta proračun izdelala, skoro vedno stroške ceni prenizko, tako, da stranke morajo vedno mnogo doplačevati na njen proračun. In ako se to vse upošteva, bode prišel vodovod iz Kokre gotovo na 1000.000 K, in mesto bi moralo prispevati najmanj 200.000 K, to je vsota za nas davkoplačevalce na vsak način previsoka.

Ako pa dobi mestni zastop firmo, ki je pripravljena, prevzeti vse delo za proračunjeno vsoto in položiti najmanj 400.000 K kavicije, iz katere potem pokrije primankljaj, mu gotovo niti g. Pavšlar niti kdo drugi v tej stvari ne bode več nasprotoval. Slednjič pa bi mesto pri tem projektu za 200.000 K imelo le vodovod in ne še nobene električne razsvetljave.

Tu imate someščani v pravi luči oba načrta glede našega vodovoda. Čitajte in premišljajte sami, in zopet čitajte in premišljajte ter se ne dajte premotiti od ljudij, katerim je vse eno, ali mesto plača 100.000 kron ali 200.000 kron za svoj vodovod, ker se njihovega žepa nič ali pa zelo malo tiče.

V tej zadevi je bilo delovanje g. C. Pirca za naše mesto že do sedaj — malo rečeno — neplodno, in bode, ako sodimo po tej preteklosti, tudi v bodoče, ker se on preveč da premotiti s praznimi, visokoletečimi besedami o „napredku“, itd., koristi in potreb našega mesta pa ne vidi ali noče videti.

Štališče o vodnem vprašanju nam tedaj g. Pirca nikakor ne priporoča v Kranju za dežel. poslanca, ravno nasprotno.

Sicer se pa ne smemo čuditi, ako g. Pirca ne utegne našega vodovodnega vprašanja prav temeljito proučiti, Kje pa naj vzame zato čas on, ki je „posestnik, trgovec, obrtnik, mestni zastopnik in odbornik, oziroma načelnik pri društvih“. — Že navadna ljubezen do bližnjega in zdrav egoizem nam vevata, da možu, ki je že sedaj tako vsestransko vprežen in preobložen z delom in ima še vrhu vsega skrbeti za svojo rodbino, naj na noben način ne naložimo še težke butare dežel. poslanstva, bodisi, da nam obnemore, ali pa bode vse svoje posle zane-marjal. — G. C. Pirca torej v Kranju ne bomo volili!

Volivce v Škofji Loki pa skuša „Gorenjec“ pridobiti za kandidata g. Pirca s tem, da jim kaže napake gospodarske organizacije, katero je na Kranjskem vzela v roke t. zv. klerikalna stranka, in da njim preti z velikimi izgubami, katere bo njim prinesla ta organizacija. — Da se pojavljajo napake pri teh društvih in zadrugah, tega pač ne bode tajil noben resnicoljub. Ali to še davno ni dokaz za to, da je sploh vsa ta organizacija slaba. Zategadelj ni niti pametno, najmanj pa domoljubno, ampak gotovo najslabši dokaz ljubezni do naroda, ako se napake, ki so se pojavile pri tej ali oni zadrugi, raznašajo na dolgo in široko po časnikih ter se kliče vedno — „poklicana oblast“, da naj poseže vmes. — Kdo pa je prizadet, ako pride polom v takšno društvo ali zadrugo? Člani, in to so kmetje oziroma sploh revnejše ljudstvo, in dolžnost vsacega rodoljuba je, da takšno nesrečo od teh slojev skuša odvrniti. Kdor tega ne stori ali se pa iste nesreče še celo veseli, ta ni prijatelj slovenskega naroda. Pravi rodoljub pa bode napake, ki se pojavljajo pri društvih, zasnovanih za dobro naroda od kogar si bode, skušal na drug način popraviti, oziroma preprečiti. In mi upamo, da so se tudi voditelji te gospodarske organizacije pri nas iz dosedanjih nezgod že toliko naučili, da bodo v bodoče previdnejši.

In kaj pa t. zv. liberalna stranka? Tej se o gospodarski organizaciji še uiti ne sanja; nje delovanje v tem oziru še je do sedaj omejilo le na to, da je podirala, kar je nasprotna stranka stavila. V čem pa obstoji ona, „zdrava in realna podlaga“ gospodarske organizacije, po kateri teži stranka g. Pirca, tega nam ne pove nobeden „Gorenjec“. Pač pa se zadnji „Gorenjec“ čudi, „da poklicana oblast ne poseže energično vmes“ pri škofjeloški mlekarji, pri kateri so se zadnji čas — po njegovem poročilu — pojavile nekatere nerednosti.

Tu pa velja sledeče:

Škofjeločani vstrajajo pri svoji mlekarji ter jo rešijo in povzdignejo v svoj prid, bodo najlepše pokazali našim političnim kričačem, da slovenski narod ne pusti več igrati s svojo usodo nikomur, da se je že naveličal neplodnih in grdih strankarskih bojov, kateri ga pretijo gospodarsko, duševno in politično uničiti, ter da je v resnici že zrel za zdravo gospodarsko organizacijo in za politično življenje.

Ako pa se „Gorenjec“, ki je glasilo g. C. Pirca, veseli poloma škofjeloške zadruge in ga hoče celo pospešiti s tem, da kliče oblasti zoper isto, da posežejo vmes, predno se morebitne nerednosti popravijo, je to znamenje, da „Gorenjec“ oz. g. Pirca ni nič na blagru prizadetih Škofjeločanov, in ti si bodo vsled tega gotovo premislili, predno bodo takšnega moža volili za svojega poslanca!

Meščani Kranja in Škofjeloke! Če hočete svoj blagor, volite za svojega poslanca g. dekana Anton Koblarja, o katerem imate že iz dobe njegovega državnega poslanstva več dokazov, da je za poslanca popolnoma sposoben.

Shod v Idriji.

IZ IDRJE.

Katoliško-narodna stranka je sklicala dne 15. t. m. zopet voliven shod, h kateremu je povabila tudi volivce socijalnodemokratske stranke.

Udeležba je bila jako mnogoštevilna in je pričala, da je zanimanje splošno, posebno, ker je bil oglašen kot govornik tudi državni in deželni poslanec g. dr. Šusteršič.

Po uvodnih besedah sklicatelja g. Iv. Kolerja, povzame besedo g. dr. Iv. Šusteršič. V nad jedno uro trajajočem govoru pojasnjeval je svoje in svoje stranke stališče. Preveč bi bilo, ako bi hotel ves jedernat in temeljit govor v vseh podrobnostih navesti, označiti ga hočem le v glavnih črtah.

Stranke naj se ne sodijo po besedah, po raznih frazah, temveč sodijo naj se po dejanju. Imeli ste dolgo let zaupanje do liberalcev; saj je bil vaš deželni poslanec liberallec in tudi vaš občinski zastop je ves v liberalnih rokah. Imeli ste torej dovolj prilike, da ste spoznali vse njihovo dejanje. Kaj pa je program liberalne stranke? Nič drugega ne kakor gonja proti posameznim osebam, proti duhovščini, edino le zabavljanje je program „inteligence“.

Liberalci niso še nikoli pokazali smisla za kako socijalno delo.

Našel je g. govornik nekaj vzgledov liberalne svobode, kjer je dr. Tavčar svoj javni mandat zlorabil proti nekaterim deželnim uradnikom, ki so bili slučajno sotrudniki „Slov. Lista“. Sploh pa ni mogoče o delovanju liberalnih poslancev v deželnem zboru ničesar poročati, ker sploh niso nič storili. Tudi o delovanju v državnem zboru ni mogoče nič povedati. Obljubovali so sicer mnogo, a storili niso ničesar. Navaja kot vzgled predlogo za odpis potresnega posojila in za odpravo državnih mitnic. Tu se je zopet pokazal dr. Tavčar, ker edino on je glasoval proti odpravi državnih mitnic.

Posebno pa je še pojasnil ono znamenito ekspedicijo idrijskih liberalcev, ko so šli na Dunaj, da so se potegovali za delavske plače, za napravo delavskih hiš in za realko. Vsakemu pa je znano, da se je glede delavskih plač že vse prej uredilo in da liberalci niso nič novega dosegli. Rekli so tudi, da so govorili s poljedelskim ministrom glede delavskih hiš a v resnici pa še niti besedice niso o tem črhnili. Da so pa dobili dovoljenje, da smejo ustanoviti občinsko realko, to pa pač ni nobena zasluga; ker tega vender ne bo nobeden minister branil, temveč bo le vesel, da mu ni treba na državne stroške ustanavljati šol. Ker je torej stvar glede realke že zavožena, treba je sedaj le delovati na to, da se realka podržavi. Toda tega liberalna stranka ne bo mogla doseči, ker se ji bo na višjem mestu vedno oporekalo, češ, saj ste sami prosili za to, da smete ustanoviti občinsko realko. Treba je torej, da pride tu druga stranka na krmilo, ki bo lahko rekla: Naši predniki so proti naši volji delali, oni nas še prašali niso nič, ali smo zadovoljni z njihovim delovanjem ali ne. Zapeljali so občino, kot slabi gospodarji v ogromne stroške. Rešite nas! Proč torej z liberalci v deželnem zboru, proč z liberalci v občinskem zastopu!

G. govornik je dalje razpravljal o programih katoliško-narodne in socijalnodemokratske stranke. Obe se trudita za zboljšanje delavskih in gospodarskih razmer. Obe izhajati iz ljudstva. Pred vsem se potegujeta za splošno, direktno in tajno volivno pravico. Dokler si te ne pridobimo, tako dolgo ne moremo pričakovati zboljšanja socijalnih razmer. Boj proti izrodnom kapitalizmu ima tudi katoliško-narodna stranka v svojem programu, kajti ti tlačijo delavca, kmeta in malega obrtnika in najbolj se čudi g. poslanec, da so ravno v Idriji večinoma mali obrtniki tako zaslepljeni, da drviijo za liberalnimi voditelji, ki so v službi židovskega kapitala.

V verskem vprašanju se ločite katoliško-narodna in socijalnodemokratska stranka, toda tudi to vprašanje se bo povoljno rešilo, ko bodo ljudje spoznali liberalne laži. Liberalci vedno izrabljajo Španijo, toda nikoli ni bila Španija bolj mogočna in srečna, nego takrat, ko je bila resnično katoliška, kakor pod Karolom V., ko ni solnce zašlo v Španskih državah. Zakaj pa liberalci ne pokažejo Italije, ki je tako lepa liberalna država, da si lepše misliti ne moremo. Pa kakšne so tam gospodarske in finančne razmere? Kakšen je položaj delavstva in malega obrtnika? Zato

pa tudi ljudstvo trumoma pristopa k anarhistom. In kaj je vzrok? Edino le obupno stanje in brezverstvo. Pokazal je g. poslanec tudi žalostno stanje kitajske države in pokazal, da je v marsičem podobna tudi avstrijska birokracija kitajskim mandarinom.

K sklepu je g. poslanec polagal volivcem na srce, da naj volijo moža, ki živi med idrijskim ljudstvom. Tega imate med seboj in gorje mu, ako bo slabo zastopal vaše koristi. Ako pa volite kakega zunanega kandidata, ga pa niti na odgovor ne morete pozvati, ker ga ali niti blizo ne bo, ali pa bo vbežal pred vami, kar se je že tudi zgodilo.

Ne verujte liberalcem, ko bodo vpili, da je treba nastopiti proti nadvladi „duhovščine“. Kje je pa ta „nadvlada“. Ali je kateri izmed ministrov duhoven? Ali je deželni predsednik duhoven? Ali je sploh kak duhovnik pri okrajnem glavarstvu itd.? Priznati pa moramo, da mora imeti duhovnik tudi pravico nastopiti v javnem življenju; on, ki z ljudstvom živi, naj tudi z ljudstvom hodi v javnem življenju. To je njegova dolžnost in slab duhoven, ki ne gre z ljudstvom.

Naša stranka je katoliška, nikakor pa ne „klerikalna“. Dokler so liberalci obračali se samo proti duhovnikom, so še utegnili marsikaterega dobromislečega preslepiti; a sedaj so pa začeli očitno proti veri sami, kot taki, nastopati, ker so v svojem volivnem oklicu izdali parolo, da naj se umira brez rimske pomoči, to je brez tolažil sv. vere. To je boj proti sv. zakramentom, toraj boj zoper stebre, na kojih sloni naša vera.

Kdor ima ta čut, da je vera potrebna, ta ne more biti v dvomu, kaj mu je storiti dne 19. t. m. Ponosno in moško vsi za pravice ljudstva!

Strašijo s klerikalizmom, to je duhovni hočejo vse vladati, kedo pa vlada dandans, kedo ima komando? Ministri, a v njih krogu ni nobenega duhovna. Vlada deželni predsednik, a ta zopet ni duhoven, oblast ima okrajni glavar, a ta je lajik, kje je torej tista duhovna nadvlada? To je na papirju, to je le fraza. Jaz vem, da si noben duhoven take nadvlade ne želi in jaz bi bil prvi, ki bi se temu uprl, a toliko sem liberalen, da prisojam vsakemu enake pravice. Duhoven je državljani, izobražen državljani, zakaj ne bi torej imel pravic, kakor vsaki drugi? In če je duhovnik kandidat, ima enako pravico izvoljen biti kakor vsak drugi, kategera izvolijo volivci. Ako mu zaupajo, vedo zakaj, saj ga poznajo. Naj bo pa sedaj izvoljen kandidat naše stranke, gorje mu, ako ne bode spolnoval svoje dolžnosti, kajti prijeli ga bodo lahko precej, saj je sredi med Vami. Jaz bi ne bil rad v njegovi koži. (Veselost.) Bode izvoljen socialni demokrat, bo pri drugih volitvah propadel, ako ne bo delaven, ker toliko ste zavedni obe stranki, da mu ne boste prizanesli. Bo pa izvoljen liberalce, se pa prikazal ne bo v Vašo sredo, ako ni nič delal, ali bo pa takoj odkuril, ako mu boste preveč prigrevali. V Vašo korist torej kličem: „Liberalca ne!“

Viharno, dolgotrajno ploskanje vseh navzočih.

Kot drugi govornik nastopi kandidat dekan Arko, ki približno tako-le govori: Ne bi sicer poprosil besede danes, ko sem že v teh prostorih v zadnjem času dvakrat govoril. Poznate me že dovolj, veste tudi, kak je program naše stranke, a nekaj dogodkov zadnjih dni me prisili, da jih pojasnim. Sedaj pred volitvami se porabi vsaka malenkost, da se agitira proti nasprotnemu kandidatu. Saj pravijo, kedar človek umrje, takrat je dober, kedar se ženi, takrat je slab, a kot kandidat je pri nasprotnikih najslabši.

Celo take malenkosti porabijo, če mi kateri napije, ko se vdeležim kake slavnosti, pa že zame dela propagando. Danes teden so zborovali socialni demokrati in tudi našo stranko povabili. Na programu so imeli „zavarovanje za starost“.

Jaz kot načelnik kat. delavske družbe sem dobil po pošti povabilo v nedeljo ob 4. uri popoldne, ob eni se je zborovanje začelo. Ker nas ni bilo, izrekla se je naši stranki in se vé, v prvi vrsti meri, kot načelniku, nezaupnica.

Na tak način se své celemu svetu nezaupnica izreče, ako človek tri ure pozneje dobi povabilo, kakor se je zborovanje začelo. In kako rada bi bila naša stranka prišla. Saj ona ima že dve leti poseben odsek, ki se s tem peča. Vse je že zgotovljeno, a da mi še nismo stopili z elaboratom na dan, imamo posebne vzroke. — Govornik našesteje vzroke, s katerimi so zborovalci zadovoljni.

Agitira se proti meni, da sem zoper delavca, ker celo nisem pustil oznaniti v nedeljo 18. avgusta, da naj se k seji zglasé profesionisti, dne 24. avgusta, a zopet mi je takrat po pošti došlo pismo šele v ponedeljek, dne 19. avgusta. Zato sem takoj odpisal vodstvu bratovske skladnice, da mi je bilo nemogoče v nedeljo oznaniti, ako šele v ponedeljek dobim poziv. Zato sem priložil kovertu došlega pisma, na kateri se je videl poštni pečat z dne 19. avgusta. Ve pa ravno odbor bratovske skladnice, kako jim postrežem, da lahko natančneje vodijo knjige, ko so izrekli željo, naj se pri smrti otrokovi zapišejo tudi rojstni dati očetovi, oziroma pri rojstvu otrok enako, to jim že delam nad dve leti, četudi je pri 200 krstih otrok rud. delavcev in 150 mrličev precej opravka. Enako jim celo zapisnik onih, ki radi starosti in boleznim ne morejo k zglaševanju, vredim po abecednem redu, da lahko takoj dobe dotičnega provizjonista. (Navzoči demokrati: Res je.) Torej je vse tako govorjenje brez pomembe. Tega bi jaz ne omenjal, ko bi se taka malenkost napačno ne tolažila. Nekateri prav skrbijo, ali bom dobil od svojega škofa dovoljenje in koliko bode name vplival kot bodočega poslanca. Da, škofu sem vašo voljo in mojo kandidaturo naznanil, on jo odobruje in želi, da bi bil izvoljen. Je li to kaj čudnega? Ako tu kak uradnik želi par tednov dopusta, mora pač prositi svoje predstojnike, da vedo za namestnika in preskrbi, da se v njegovi odsotnosti vse v redu vrši. Enako mora škof vedeti, da se vse v duhovnem pastirstvu v redu vrši, ako je kak duhoven kot poslanec odsoten. Pa kakor tu ne vprašajo uradnika, kam bo šel, kako se bo obnašal na odpustu, tako tudi škof nič ne vpliva na delovanje duhovnika poslanca, temuč mu zaupa, da bo za svoje volilce delal po svoji moči.

Druge skrbi, kako bode z realko. Tu sem katehet, ali ne bo šola trpela, ako postanem poslanec. Naj bodo brez skrbi! To je vse preskrbljeno. Tudi ko g. beneficijat včasih pomaga tukajšnjim hribovcem, ter gre v snegu in hudi zimami v naglici obhajati v tujo faro, sedaj je bilo za šolo vedno preskrbljeno, krščanski nauk na tukajšnji rudarski šoli radi tega ni se zamudil niti 10 minut v štirih letih, odkar sem jaz tu. Ako ni res, naj mi kateri kar naravnost pové, da ni resnica.

Drugi zopet agitirajo: Ako ne bo dekana, pa ne bomo v kanceliji postreženi. Tudi tu naj bodo moji ljubeznjivi nasprotniki brez skrbi. Naj preteklost govori, kolikrat je bilo treba oskrbeti kaj v sosednih farah! Omenim samo Godovič. Lansko leto je bilo treba tri mesece tja in letos pet tednov. Da sem jaz te prevzel, je naravno. Delo je tudi v kanceliji in ker sem ravno v pisarni vprežen, vem tudi najhitreje izvršiti. Vprašam pa Vas, je bil kedo radi tega kaj prikrajšan? Ni bilo doma ravno tako vse opravljeno? (Klici: Res je.) Gospod kapelan je v pisarni opravil, kar je bilo nujnega, drugo sem izvršil sam. Le eno ali dve uri manj spanja, pa je bilo vse o pravem času v redu.

Pa čemu bi to našteval? Premislil sem dobro svoj korak in ako je knezoškof odobril mojo kandidaturo, vé tudi oni, komu je zaupal.

Toraj ne ozirati se na vse mogoče agitatorske spletke. Korak ste storili naprej ko ste mi ponudili kandidaturo, nazaj ne grem. Ona žival ki ji pravimo rak, gre nazaj, a mož gre naprej! Bodite možje tudi te dni ko bodo različni metulji frčali krog nas. Recite onim ki se za nas zanimajo le pred volitvami: Ali prideš tudi takrat k meni ko grem davke plačati? Recite mu „star sem že 24 let, ne potrebujem jeroba“. Naj skončam s smešnim dogodkom ki se je vršil pri zadnjih državnozborskih volitvah. Volilec oče Smuk je korakal s torbo na volišče. Ni še dospel na veliki trg že mu priteče nasproti agitator mlad človek, ponesrečen študent.

Greste voliti, očka? kterege pa boste, koga ste pa zapisali, pokažite, da vidim če je pravi. A oče Smuk pogledajo mladenča malo po strani in se odrežejo; „Fante ko bi ti znali brat, kar sem jaz napisal bi se ti ne smukal krog mene, bil bi pač kaj družega, ne pa kakor si zdaj, da hodiš samo brezplačno k svojemu očetu na hrano. (Splošna veselost.) Toraj možje prvi korak smo storili, ko smo si kandidata sami izbrali še drugi korak storimo, da ga res izvolimo. Zmaga ne-bode moja, temveč Vaša. (Burno ploskanje.)

Nato povdarja g. beneficijat Oswald ter pojasni na več vzgledih, kako liberalci agitirajo. Pa njih domače delo jih ne priporoča. Tu ti preté, da gluhonemnica v enem tednu pošlje gojenca-sina nazaj, ako oče ne bo volil liberalno, tam zidajo škarpo katero so pred tremi leti obljubili, na pokopališko škarpo so pa pozabili, ker so volilci že v grobu. Mi volimo kandidata, kateri ne bo samo obljubil, ampak delal, in sicer med tem, ko je poslanec, ne pa samo pred volitvami. Volimo zastopnika ki bo delal za ljudstvo.

G. Treven prosi besede. Spominja se kako je pred 35. leti pokojni dr. Razlag ocenjeval delovanje duhovnikov. Kaj bi bilo z našim narodom v kritičnih časih ko so odpadali eden za drugim izobraženi laiki, ko bi duhovščina ne stala na braniku Slovencev. Narod naš bi bil obupal, ko ravno v vrstah duhovnikov ne bi bil videl ideala neustrašenosti in stalnega delovanja za narod! Sedaj se blatijo duhovniki na Slovenskem za zasluge, katere so si stekli za narod, ko je celo liberaloi dr. Razlag očitno priznal plodonosno delovanje duhovnikov. Zakaj se liberalci tako boje duhovnikov? Zato ker so duhovni neodvisni, ker se ne boje nikogar. Če je naš kandidat duhoven, ga najbolje vsi poznamo, smo si ga sami izbrali, ga bomo tudi volili že iz spoštovanja do zaslužnega duhovniškega stanu in zato ker vemo, da spretnim in izvežbanim rokam izročimo svoje zastopstvo.

Besedo dobi g. Rinaldo. Predstavil se je kot kandidat socialno-demokratske stranke, ki ima veliko skupnega programa z katoliško-narodno stranko. Povdarja, da zadnja nezaupnica pri njihovem shodu ni bila nezaupnica dekanu, ki se je takoj ob 4. uri opravičil zakaj ni bilo zastopnikov kat. narodne stranke, temveč vsem onim povabljenim, ki so v pravem času dobili povabila, a se niso odzvali. Razvija program svoje stranke, pohvali g. dr. Šusteršiča, da se je res kot državni poslanec z neumornim delovanjem zaslužil priznanje tudi svojih nesomišljenikov. Prava prostost bo prinesla prosveto tlačenemu delavstvu.

Sodrug Jereb dokazuje, kako liberalizem uničuje našo gospodarsko organizacijo. Zato noben organiziran delavec ne more glasovati za liberalnega dr. Majarona. Katoliška stranka je zmagala s 15 poslanci. Čast ji! Ali bi ne bilo sedaj umestno, da bi idrijsko mesto prepustilo poslanstvu delavcu? Ta bo delal za nas. Duhoven je odvisen od škofa, ta je veliki posestnik, ki ne bo za tajno, splošno volivno pravico.

Na to odgovarja dekan Arko: Instalirani župnik je najbolj stalen, najbolj neodvisen, ako on svojo dolžnost izpolni, ga celo papež ne more odstraniti. To priznavajo celo naši nasprotniki, ki duhovne zavidajo, da nima nobene vezi, da so prosti, neodvisni. Nadškof je ljudski škof, ki bode vse svoje dohodke prepustil slovenskemu narodu. On žrtvuje za narod vse svoje dohodke. Prepričan sem, da bode on, ki ima verilni glas gotovo glasoval za občno volivno pravico.

G. Žonta pohvali delovanje g. dekana v prid bratevski skladnici. Njegovi izkazi od prvega začetka do sedaj izborna služijo zapisnikarjem, da lahko natančno vse vodijo. Če tudi sem soc.-dem. stranke moram dati resnici čast. Predlagam le vsem delavcem: Bodimo složni, naj bode Vaš ali naš kandidat izvoljen on naj bo za direktno splošno volilno pravico.

G. Rinaldo razpravlja o prednostih volivne reforme. Pozivlja dr. Šusteršiča kot poslanca V. kurije, naj se potegne za volivno reformo.

tom, ko bi kmet več kupovati ne mogel — kmet zopet bi pešal, ko bi ne mogel več svojih pridelkov prodati v mesto. En stan torej družega spopolnuje, blagostanje enega je odvisno od blagostanja družega!

Iz tega že pa vsacega treznega človeka jasno izhaja, kako važno je, da dežela in mesto živite v mejsebojnem sporazumljenju in prijateljstvu. Bojno stanje mej njima je škodljivo obema — osobito pa trpi mestna obrt in kupčija.

Tako imamo v nas že toliko let oni boj mej mesti in deželjo. Roko na srce: Ali je ta boj mestom v korist? Kmet, videč nasprotstvo večine meščanstva zoper svoje napore in interese — se čedalje bolj samostalno organizuje, čedalje bolj emancipira od bližnjih mest, ki se mu zdé napolnjena kmeta sovražnega duha, čedalje manj zaslužka pride od kmetov v bližnje mesto. Ali je to za mesta dobro in koristno?

Poleg tega je večletni bratomorni boj vstvaril nesnosne osebne razmere: razpor in sovraštvo med sosedi, da šestokrat v lastni hiši, mej člani ene in iste rodbine.

Ali so to zdrave razmere? Ali želi kdo, da se divja gonja, koja je uprizorila ljubljanska „Narodova“ klika, nadaljuje za večne čase — da ostanemo v brezupnem razporu? Ali je še kdo tako najiven, da misli, da se bode po „Narodovem“ receptu osebne in stanovske najgrše gonje premagala katoliško-narodna stranka? Ali ne vidi vsakdo, da čim strastnejša in surovejša postaja na gonja — tem bolj se množe čete katoliško-narodne stranke. Od kod one ogromno večine, ki se kažejo v številkah z dne 12. septembra? Od kod napredovanje katoliško-narodnih glasov v enem letu, od državno-zborskih volitev sem, in nazadovanje liberalnih glasov? Od tod neki, kakor od tod, da se pošteni elementi v narodu čedalje bolj obračajo od stranke, koje so se, kot narodne, v dobri veri oklenili, koja zdaj zapuščajo, ko vidijo, da so v njej prevzeli neomejeno vodstvo in komando ljudje, ki imajo veselje le nad surovostjo, podlostjo, lažjo in razuzdanostjo.

Iz katoliško-narodnega strankarskega stališča je le želeto, da se ona besna gonja še nadaljuje — kajti številke dokazujejo, da potem v preglednem času cela dežela neizogibno preide v njene roke.

Ali je pa nadaljevanje te divje gonje želeto iz stališča čistega rodoljubja? To je drugo vprašanje, katero zastavimo danes našemu meščanstvu. In obračamo se tu do treznega zmerne meščanstva brez razlike strank.

Katoliško-narodno stranko je ona gonja le okrepila. Premagati jo, je nemogoče. Torej mora biti večni boj, večna gonja? Kdo, ki trezno sodi, ki si je v časih razburjenja ohranil pamet, zamore to vprašanje potrditi? Kdo ima to vest?

Dan za dnevom čujemo iz krogov znanega naprednega meščanstva, da mora biti enkrat konec razporu, prepiru in gonji. A nihče se ne upa na dan — nihče se ne upa dvigniti javno svoj glas. Saj vemo, kaj ga čaka: moralno obglavljenje v „Narodu“ in enakih listih! Le eno samo sredstvo ima trezno, rodoljubno meščanstvo v rokah, da brez vsake nevarnosti za svoj družinski mir spodnese tla teroristični brezvestni ljubljanski kliki, ki je s svojo otročjo razposajenostjo nekdan tako dično narodno stranko pred svetom osramotila: **Glasovnica!** Glasovnico imamo v roki — porabimo jo. Volivna pravica je tajna. Poslužimo se te pravice — tajno, kakor določa zakon, glasujmo proti kandidatom ljubljanske klike! **Tem potom spodbijemo tla oni ljubljanski kliki — odstopiti bodo morali od gospodstva v stranki brezvestni hujskači;** trezni, dostojni elementi v stranki pridejo zopet do veljave — in potem, ne moremo dvomiti, se najde pot do toliko zaželjenega miru v deželi, po kojem v deželi vsak hrepeni, ki to deželo res ljubi in ki ima zmisel za rodoljubno

delo v prid deželi — ne pa za vedni prepir, hujskanje in psovanje!

Mir naj bode! To je danes pereča zahteva vsega naroda in posebe še meščanstva. Mir naj bode med meščanom in kmetom, mir mej meščani mej sabo, mir mej sosedi, mir v vsaki hiši. Mir naj bode, oni zdravi mir, ki je potreben zn pametno delo, mir ki je v ir človeške sreče in blagostanja.

Od prepira imajo dobiček le nekateri politični klativitezi — ali je naloga slovenskega meščanstva te klativiteze rediti?

Naroden meščan.

Pojasnilo.

Liberalci po Kranju lažejo, da sem jaz nasprotnik kranjske gimnazije in da sem iz neke osebe na smrtni postelji iztisnil več tisočakov za škofove zavode. Ravno nasprotno je resnica. Prijaznost do kranjske gimnazije kažem s tem, da podpiram mnogo dijakov z živežem in denarjem in da nameravam v Kranju napraviti konvikt, ki bi nekoliko razbremenil meščane in dal kranjski gimnaziji stalno oporo. O škofovih zavodih pa jaz doslej v Kranju z nobenim, ki je bil na smrtni postelji, še nisem zinil besedice in ne dobil za-nje od njih nobenega solda. Resnica pa je, da sem dobil od neke bolnice v dobre namene več tisočakov. Tudi njej nisem prav nič prigovarjal, da naj mi denar izroči, priče so tu, ki dokažejo, da sem bil v to k njej poklican in naprošen od bolnice same. Jaz imam pri tem edino le ta dobiček, da me liberalci obirajo. Porabil se bode denar v dobre namene na korist Kranja, liberalci pa s tožbo delajo na to, da bi šli tisočaki iz Kranja ven, na Koroško. Meščani, ne verjemite tedaj liberalnim sleparjem!

Anton Koblar,
dekan.

Domače novice.

Kandidat dekan Koblar. Težko je liberalcem nastopiti proti kandidatu dekanu Koblarju, če se nočejo sami sebe v jezik gristi. Koblarjeve odlične govorniške zmožnosti so že mnogo let znane po vsi slovenski domovini. Znan so njegove velike zasluge za družbo sv. Cirila in Metoda, ki žal hira od tistega časa, odkar je nesramno liberalno strankarstvo tega delavnega rodoljuba potisnila od družbe. Koblar je prijatelj dijakov, rodoljub najčistejšega značaja in vedno vnet za slogo med narodom, Koblar je eden prvih strokovnjakov v naši domači zgodovini, pozna kot zgodovinar in bivši deželni uradnik jako dobro deželne razmere, kar bi mu kot poslancu veliko koristilo. Jednajst let že Koblar izdaja znamenit zgodovinski list. Občudovanja je vredna njegova pisateljska temeljitost in njegov krasni slog. Koblar in novinec v parlamentarnem življenju. Bil je eden najvestnejših in najdelavnejših poslancev v državnem zboru. Potegoval se je na Dunaju pred vsem za razvoj Kranja in Loke. Energično je govoril v državnem zboru za železnico Kranj in Loko, ki bi bila za našo deželo in zlasti za omenjeni mesti stokrat bolj koristna, kakor bohinjska železnica, ki se gradi v prvi vrsti na korist Nemčije. V vseh teh ozirih ni Pirc vreden odvezati Koblarju jermene od čevljev. Pirc je farbar in zavržen jurist, družega nič. Meščani ki hočete dobro Kranju in Loki, zapišite na volivni listek: „Anton Koblar, dekan v Kranju.“

Kdo blati naše kandidate — volivci odprite oči! Po „Narodu“ se nametava blato na naše kandidate. Z nečuvno surovostjo se napadajo pošteni možje. Vrednost teh napadov bode spoznali, ako Vam povemo, da to blatenje opravlja Tavčarjev sluga Miroslav Malovrh, katerega karijera se je pričela pri tatvini in bi Vam g. deželni sodni predsednik Levičnik lahko povedal povest o njemu od Miroslava Malovrha ukradeni stvari. In tak človek hoče delati v družbi s Cirilom Pircem med Slovenci sedaj javno mnenje! Volivci, ali morete napadom takega človeka zaupati ali se pustite od takega človeka hujskati proti ogromni večini slovenskega naroda? Čas je že, da takim hujskarijam „Na-

rodovcev“ napravite konec in da z volivnimi listki v roki govorite sodbo nad surovostmi, katere podaja „Slov. Narod“, združen z „Gorenjcem“ in „Jednakopravnostjo“ v vsaki svoji številki.

Delo Cirila Pirca za Kranj. Kranjskim meščanom, ki imajo še kaj čuta za poštenost in ki znajo ločiti pobalinstvo od dostojnosti, smo pobrali iz zadnje številke „Gorenjca“, katerega većinoma spisuje in urejuje Ciril Pirc, te-le cvetke: „Od ljubljanskega škofa bi bil pričakoval kaj boljšega; kaj takega, kakor je njegov pastirski list, spiše lahko vsak lemenatar.“ S tem zabavljanjem na škofov pastirski list se je Ciril priporočil za glas krščanskemu županu Šavniku. Ali ne? Še bolj duhteče so nastopne cvetke Cirila: „Oblastno so komandirali pri zadnjih volitvah predrzni farški pobalini sivolase in izkušene kmete; nesramno so lagali, samo da so dosegli svoj nepošteni, satanski namen, osleparili in ogoljufali so naše dobro kmetsko ljudstvo. Na vseh krajih se vidi, da kmetje čimdalje bolj obračajo svoj hrbet tem svojim izsesevalcem. Čast in slava neustrašenim možem, ki se niso bali ne pekla, ne hudiča, ne farja! Klobuk pred njimi raz glave!“ — O svojem župniku in dekanu pravi Ciril, da je „največji lopov“, ker mu daje „kontro“. Prepričano je pa le vse razsodno kranjsko meščanstvo, da bi č. g. dekan Koblar bil največji lopov, ako bi držal s Ciril Pirčevem „Gorenjcem“, kajti lopovščina „Gorenjca“ kriči do neba. Omenjene surovosti in grožnje s Pirčevim hlapecem so vredne Cirila Pirca in njegove klike. Mi se pa nad njimi ne jezimo, ker dokazujejo olikanim meščanom, kaj Ciril dela za mesto Kranj in njega ugled, nam pa dokazujejo, da Cirilu s kandidaturo silno prede, ker je postal surov do skrajnosti. Čujemo, da so vsi boljši ljudje in zlasti uradniki in profesorji začeli resno premišljati, če kaže s tako čednim kandidatom, kakor je Pirc, stopiti v dotiko.

Svarilo volivcem mesta Idrija. „Jednakopravnost“ bi bila imela iziti že zadnji četrtetek. Liberalci pa se boje naših odgovorov, zato niso izdali v četrtetek lista, marveč „Jednakopravnost“ izide šele v torek 17. septembra. Liberalci upajo, da se bode te možje volivci na ta način dali premotiti. Ne verujte lažem „Jednakopravnosti“! Liberalci si s poštenostjo ne morejo pomagati, pa si hočejo pomagati z lažjo.

„Okolico bomo organizirali ki je naša!“ „Gorenjec“ trdi, da je to rekel g. dekan Koblar. Prav je povedal. Zato ni treba v Kranju konsumna. Organizira naj se okolica na korist svojo in na korist tistih kranjskih trgovcev in obrtnikov, ki so naši. Punctum.

O kandidatu g. F. Špendalu trosijo liberalci laži, da je odstopil. To ni res! G. Špendal vstraja pri svoji kandidaturi. Volivci, spletke „Narodovcev“ proti njemu so Vam dokaz, da je to pravi mož za Vaš okraj. Volite ga soglasno.

Shod v Kamniku. Dne 15. sept. je imel v Kamniku volilni shod duh. svetnik Špendal. Reči smemo brez petiranja, da je bil shod dobro obiskan, kajti navzoč je bil tretji del vseh kamniških volivcev, vključno temu da je v veži „Kat. doma“ stalo nekaj liberalnih kričočev, ki so volivce od shoda odganjali in zasmehovali. Prav svobodomiselnost! Prvi je govoril dr. Brejc. V točnem, jednatem govoru je načrtal programa obeh strank, ki si stopita nasproti v sedanjem volilnem boju. Pred nami stoji liberalna stranka. To ni stranka onih nekdanjih treznih in mirnih liberalcev, s kojimi se je dalo skupno delovati. Ne! Iz te stranke se je izločila majhna klika najstrastnejših liberalcev, katerim načeluje dr. Tavčar z Malovrhom. Program Tavčarjev je „Slov. Narod“, program „Slov. Naroda“ pa je, farška gonja. Resnični in namišljeni grehi duhovnikov iz sedanjih in nekdanjih časov polnijo predale „Slov. Naroda“. Kdo pa je ohranil slov. narod, ko liberalčev še bilo ni? Kako pa je sedaj na slov. mejah? Kdo brani tam narodnost? Ali ne slov. duhovnik? „Inteligenca“ pa sedi v varnih središčih in psuje in bljuje ogenj in žveplo na branitelje slovenske trobojnice. To je grda nevhaležnost. Poskusimo pa naštevati grehe liberalcev, kako bodo pla-

nili po nas! Ali ni to najgorje hinavstvo? Naš program je program pozitivnega dela, je oni stari slovenski program, po kojem smo delali še ob času Bleiweisovem: vse za vero, dom, cesarja. Reagirali je na nekatere splošne fraze, s katerimi liberalci agitirajo. Dokazal je, da gospodarska organizacija ne poka na vseh krajih in koncih kakor je trdil v soboto dr. Ferjančič, pač pa poka po liberalnih glavah ko nimajo ljudstvu nič pozitivnega pokazati. — Kaj mi nameravamo? Podreti Tavčarjevo moč in zmerni liberalci bodo prišli na površje in s tem nam bo lahko skupno delati v korist slov. naroda. En del Tavčarjeve moči pa pade ako glasujemo zoper Ferjančiča. Kmetje so že sprevideli pogubnost „Narodove“ politike, to govori izid volitev v kmečkih skupinah; če vržejo še mesta to politiko na politično gnojišče, vzdramili se bodo sedaj v ozadje postavljeni zmerni liberalni elementi, dobili bodo pogum, otresli se bodo teoretičnega jarma ki tudi nje tlači, in temeljito obračunali s to politiko — potem nastopijo odnošaji, da bo mogoče poštenim možem stopiti skupaj na pošten razgovor o bodočnosti našega naroda. Kandidat duhovni svetnik Špendal je v svojem zanimivem, semtertje dovtipnem govoru povedal okoliščine ki so ga nagnile, da kandidira. Njegov program je: Vse za vero, dom, cesarja. Dokazoval je, da je Slovincem vera potrebna, kajti vsak narod je propadel, ko je v njem propadla vera. Delovati hoče za dom. Proučavati hoče potrebe kamniškega mesta in zanje zastaviti vse svoje moči. Ne delajo prav tisti, ki stan zoper stan hujskajo in cepijo stanove. On hoče delovati za vse: meščane, posestnike, uradnike, učitelje, trgovce, obrtnike, delavce. Obljubil je, da pride vsako leto enkrat pred svoje volivce poročati jim o svojem delovanju in poslušati njihove potrebe. 28. junija leta 1870 je svetnik Špendal Kamničanom posodil 7 glasov, da so zmagali in Murnika prvič spravili v deželni zbor, ako mu Kamničani letos onih 7 glasov večine vrnemo, je njegova zmaga gotova. Burno ploskanje je sledilo njegovemu govoru in Kamničani smo obljubili za kandidata kat. nar. stranke delati z vsemi močmi. Konečno je še navdušeno pozdravil Kamničane stolni vikar Kalan in jim priporočil dve reči. Prvič: Kamničani bodite dosledni, drugič: bodite možati. Odgovarjal je na Ferjančičeva očitanja in na kratko in markantno opisal kaj so liberalci za mesto storili. Dr. Brejč je slednjič še pojasnil v kakem stanju je podaljšanje kamniške železnice in kako stališče zavzema v tem oziru naša stranka. Predsednik da konečno kandidaturu na glasovanje. Kandidatura je bila z navdušenjem soglasno sprejeta.

Dr. Ferjančič je bil v soboto v Kamniku, to je izredni dogodek, kajti Kamničani imamo redko to srečo, da ga vidimo. Pardon, v 1 letu je bil dvakrat tu, obkraj kot kandidat. Kadar berači za naše glasove, takrat nas pozna, ko je izvoljen, se pa menda vsako leto parkrat komaj domisli, da Kamnik eksistira. Torej mož je bil v soboto prišel. Vabila na njegov shod so rekla, da bo poročal o svojem delovanju v državnem zboru. Ker smo bili radovedni, kako je mogoče poročati o Ferjančičevem „delovanju“, smo šli na shod in čakali in čakali in res tisti, ki ni nič povedal, kaj je storil v državnem zboru za Kamnik, je bil dr. Ferjančič. Kaj pa je govoril? Zvečil je „klerikalce.“ Kar ti store, je po njegovem vse za nič. Vse gospodarske organizacije bo v kratkem konec, na vseh koncih in krajih poka. Ako klerikalci pridejo do ključev deželne blagajne, bodo skušali na lep način vse to sanirati in bodo še marsikaj neumnega zasnovali. Bav bav! Brez obligatne zline seveda tudi ni bilo. Boj je hud — pa nam je vsiljen. Tu se gre samo za nadvlado nekterih duhovskih krogov. No, lansko leto je bil dr. Ferjančič veliko bolj pohleven, vidi se, da mož pod Tavčarjevo vlado napreduje. On kar pavšalno obsoja vsakega, ki je klerikalec. Značilno za dr. Ferjančiča je, da ima za prvega zapupnika v Kamniku Močnika. Močnika poznamo, še liberalni Kamničani ga ne marajo. Glasovali pa tudi ne bomo za kandidata, katerega nam Močnik vsiljuje in o katerem vemo, da še nič storil ni za

naše mesto, ampak mandati, koje mu poverimo, mu služijo le, da se suče v krogih visoke politike.

Vera in morala „Gorenjca.“ Kranjski barvar Ciril Pirc ni mogel dokončati juridičnih študij, a za nekaj ima talent; duhovne zna obirati, o njih s pomočjo „Gorenjca“ ljudi farbati in katoliško vero in moralo po svoje popravljati. Te lastnosti ga priporočajo kranjskim liberalcem za kandidata. V ponedeljkih ima „Gorenjec“ po Kranju nastavljen svoje kučke po gostilnah, da poslušajo, kaj se kmetje pogovarjajo. Vsaka mušica mu je dobra, malo jo napihne, dodene par lažij in brž z notico v listu popade kakega duhovna. Samo v jedni številki tega pobalinskega lističa je bilo na najpodlejši način napadenih sedemnajst duhovnov. Vsi ti napadi so bili skovani od očetov „Gorenjca“. Škofa Jegliča je popadel večkrat, dasiravno mu je kot svojem škofu dolžan katoličan pokorščine in spoštovanja; tudi kardinala Missie ni pozabil. Da morata biti obrana kranjski in radovljski dekan v tem listu, se razume, in vrh tega se po vrsti zakaja v „klovne“, to je župnike, kurate in „kaplančete“. Ti „klovni“ sicer še vedno puščajo s svojimi katoliškimi župljani vred lepe solde pri tistih kranjskih trgovcih, ki podpirajo „Gorenjca“, toda Ciril misli, da se to ne more spremeniti, češ, klovni so neumni. Kakšno vero in moralo hoče tedaj imeti barvar Pirc, da bo dal duhovnom mir? V Smledniku sta baje duhovna popražala za neko igro, če se ne bo igralo pregrešno. „Gorenjec“ pravi: „Župnik in kapelan v Smledniku se vtikata v stvari, ki ju prav nič ne brigajo.“ To je vender krivično in žaljivo, tako se o duhovnikih, ki svojo dolžnost izpolnjujejo, ne piše! O trsteniškem župniku pravi list, da je začel „rogoviliti“, in ga graja, da svari fante pred ponočevanjem in da prepoveduje uživanje pregrešne ljubezni, ter mu pove iz neke skušnje, da ni dobro mačka v žaklju kupiti. Nato se nosi nad župnikom, da je napravil že štiri (!) procesije za sveto leto, ter mu lažljivo podtakne izjavo, da ima on (župnik) pravico takega izključiti iz katoliške cerkve, kdor ne opravi teh procesij. Potem se norčuje iz starega kurata v Vogljah, ki je svaril par fantalinov zaradi nerodnega vedenja v cerkvi. List jih precej vzame v varstvo in trdi, da so se fantje zadej v cerkvi zadržali „pobožno in pošteno“. Besniškemu župniku je podtaknil neresnično vest, da po sili hoče na cerkev prepisati mežnarjeva posestva. Iz Mošenj je pa izvedel, da je neko dekle na potu v Rim, in v notici o tem dekletu pristavlja satansko opazko: „Bog vé, če bode kapelan Bleibes kaj pomagal k troškom.“ Čemu pusti Pirc metati v svet grdo sumničenje, ko nima za to najmanjšega vzroka ali dokaza? On, ki ima „Gorenjca“ popolnoma v oblasti, je za to „farbarijo“ odgovoren. O katoliških verskih resnicah ali dogmah pravi „Gorenjec“, da so z veržene. O znanstvu trdi, da naj bo prosto vere. Vse mu je materija, o nadnaravnih močeh ni govoriti. Na polagi teh „Gorenjčevih“ „modernih ved“ se lahko taji, da je Bog svet ustvaril in da je Kristus čudeže delal. To so pa vender temeljne resnice naše sv. vere; kdor te izpodmika, uči krivo vero. Pošteno meščanstvo v Kranju in Škofji Loki se gotovo obrne od kandidata, čigar list neopravičeno blati vero in duhovne. Meščani naj pri volitvah odločno pokažejo, da ne marajo, da bi jih zastopal v deželnem zboru Pirc s svojimi nečedno pofarbanimi nazori o veri in morali. Kranjci poznajo Pirca, kaj je, in tudi Ločani so trdno prepričani, da jim Pirc vere ne bo dobro popravil, še manj pa kaj storil za njih mesto.

Od „Obrtne zadruge“ v Rudolfovem. Vsled prebujenja v zadnjem času v tukajšnjih obrtnih krogih so se nekateri malo preveč radi tega razburili, kar pa ni čudno. Mislili so, da še ne vemo, da smo pri življenju! Preziralii so nas, ker se nikdo obrtnikov ni upal zoperstaviti. Vsak si je bil v svesti, da ga čaka še večje zasramovanje, ko bi se pokazal zavednega moža, moral je potrtega srca in mirno zasramovanje požreti. V zadnjem času se je pa naš položaj zdatno obrnil k boljemu, kajli potožili smo drug drugemu gorje, in tako smo sprevideli, da se je nam vsem enako slabo godilo. Sklenili

smo, da se v skupnosti branimo od sedaj naprej, to pa le mirnim potom brez zabavljanja in psovanja. Da pa to dosežemo, poprijeli smo se priložnosti, katera se nam ravno sedaj ponuja. To so deželnozbovske volitve, katerih se bomo tudi obrtniki iz dolenjskih mest vdeležili v prvič samostojno. V ta namen smo postavili svojega kandidata, rojaka, obrtnika meščana in posestnika. Ako ž njimi zmagamo, smo zagotovljeni, da bode svojih volilcev koristi zastopal vestno, kar bode le v njegovi moči. Strokovnjak je v gospodarskih zadevah, isto tako v obrtnih; v trgovskih zadevah bode pa volilcem trgovcem na razpolaganje staviti mu naloge, katere žele da se izvrše. Nasprotniki naši hujskajo ravno trgovce zoper nas, in sicer da smo mi obrtniki njih največji sovražniki, kar pa ni res. Naš namen je trgovce obvarovati nepotrebne konkurence, in drugih raznih zlih posledic. Ako bi jim bili res tako sovražni, bi se bili mi že lahko poslužili „Obrtne zadrugne pravil“ in ustanovili za vse obrti v tu-sodnem okraju zadrugne zaloge surovin. S tem bi bili zdatno oškodovani razni trgovci, kajti dotične dobičke bi spravljali sami, ki jih sedaj imate Vi, ko ravno mi obrtniki spravimo največ vašega blaga v promet. Ne trdimo da Vaš stan ni potreben. Spoznamo, da potrebujemo drug drugega, toraj čemu da bi Vam slabo želeleli? S tem pa Vas ne mislimo zvoditi, samo da bi od nas postavljenega kandidata volili, to je Vaša prosta volja. Mi ostanemo vsejedno pri svojem prepričanju, da trgovcem obrtniki lahko škodijo in lahko tudi koristijo. Nasprotnikom tudi naznanimo to, da ni res, da bi se pod našim imenom „neodvisni obrtniki“ skrivala klerikalna stranka. Mi nismo vprašali vodstva ne ene ne druge stranke za dovoljenje. Saj vender smemo postaviti svojega kandidata, ali ne? Res pa je, da se nam dosedaj tudi še ni ponujala nobena stranka toraj sprevidite, da so tole agitacijske laži. Ako pa nas stranka katerasibodi podpira, zato ne sme zahtevati nobenih koncesij, kjer jih tudi dati ne moremo. Naš zastopnik ima biti vsestransko pravičen, tako zahtevamo vsikdar. Ako pa naš stranke ali nje somišljeniki podpirajo, jim bodemo vsikdar zato hvaležni. Če propademo, ostane nam z a v e s t, da smo se potegovali za pravično in koristno stvar, katero pa je umorila strankarska zaslepljenost. In prvi naš samostojni nastop bode že to nam v zadoščenje! Dragi tovariši, sedaj se vam ponuja priložnost priti do boljše bodočnosti! Skrbite za svoj blagor sami, ker drugi nam nočejo pomagati! Volimo enoglasno meščana, domačina, Josipa Košička kjučavničarskega mojstra v Novem mestu.

Delavski sloji, zapomnite si to! Kaki prijatelji delavcev so „naprednjaki“, kaže naslednji slučaj, povzet iz „Sl. Lista“ l. 1898. Takrat je bil sestanek liberalnih dijakov. In žena jednih liberalnih prvakov je tedaj v družbi nekega svojega prijatelja psovala na komers povabljenen delavce, da so slabši kot psi! Taka je liberalna ljubezen do delavstva. Zato noben pošten delavec ne more podpirati liberalcev.

Kako dr. Majaron zastopa volivno reformo. Dr. Majaron je pred leti uležil nek predlog za razširjenje volivne pravice v ljubljanski občinski zastop in sicer na način, da bi v Ljubljani dobili vsaj še četrti volivni razred Liberalni vodja dr. Tavčar je dejal, da bi liberalci na glavo padli, ako bi razširili volivno reformo in dr. Majaron je zlezal pred Tavčarjem pod klop in z volivno reformo ga ni več na dan. Dr. Majaron se Tavčarja boji in tak poslanec, ki nima niti toliko poguma, da bi v svoji stranki odločno nastopal, naj bi bil vreden zaupanja idrijskih volivcev. Ne, nikdar ne! Dr. Majaron naj ostane v svoji pisarni, ker je v javnosti dokazal, da nima prav nič poguma.

Peter Grasselli je včeraj imel v tukajšnjem „Mestnem Domu“ shod volilcev. Ta mož se šest let ni pokazal pred svojimi volivci in tudi včeraj niti z besedice ni omenil kakega svojega predloga na korist volilcev. Res čudna bi bila „naprednost“ Ljubljane, ako bi volila poslancem takega moža!